

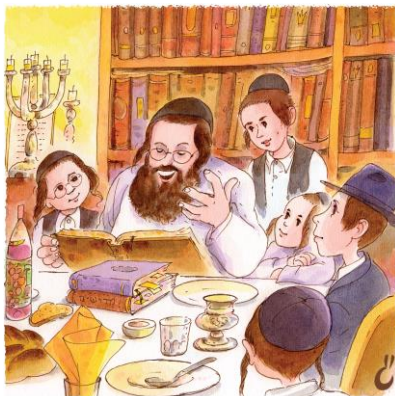
אספרה שמך לאח-

פרשת כי תשא

ונתנו איש כפר נפשו

ה' ציוה למשה שכשיבא למנות את בני ישראל, לא ימנה אותם אלא על ידי נתינת מחצית השקל, וימנה את המטבעות, ועל ידי זה יידע מניינם, והראה לו ה' למשה מטבע של אש, ואמר לו כזה יתנו.

ונתגלה לנו בזה דבר נפלא, יסכום קטן של מחצית השקל יכול לכפר על הנפש, כלומר יתכן שנתחייב האדם מיתה בעבור עוונותיו ח"ו, ונתינת צדקה אפילו סכום קטן של מחצית השקל, יש בה את הכח לכפר ולהציל את הנפש ולהעניק לו תוספת חיים, אבל צריך שיהיה דוקא מטבע של אש שיתנו האדם מתוך התלהבות שמחה וחשק, וכך נפסק להלכה; ²כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע, אפילו נתן לו אלף זהובים, אבד זכותו והפסידה, אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה, ומתאונן עמו על צרתו ומדבר לו דברי תחנונים וניחומים.

מעשה ³ברבי יצחק מן החבריי קדישא של רבי שמעון בר יוחאי, שנפגש פעם אחת עם איש עני שלא היתה לו רק מטבע אחת קטנה, שהיה יכול לקנות בה חצי ככר לחם, אך המוכרים לא חפצו למכור לו אלא ככר שלם, אמר העני אל רבי יצחק מבקש אני מכם שתחיו את נפשי ונפש ביתי העטופים ברעב, ויענהו רבי יצחק איך אוכל להחיותכם אם אין בידי כי אם מטבע אחת קטנה שמחירה רק חצי ככר לחם? אמר העני אם כן טוב הדבר כי גם אני יש בידי מטבע קטנה כזאת, ואם אשיג מכם עוד מטבע כזאת אוכל לקנות ככר לחם שלם, כי חצי ככר אין רוצים למכור, ויתן לו רבי יצחק את המטבע שלו, וירץ העני בלב שמח לקנות ככר לחם עבור בני ביתו.

באותו לילה הראו לו לרבי יצחק בחלומו שהוא מטייל על חוף הים, ונפלו עליו שודדים שחפצו

להשליכו הימה, ובתוך כך ראה כי רץ למקום ההוא אותו העני שנתן לו מטבע הקטנה, על חצי ככר לחם, וזה העני התגבר על השודדים וחטף את רבי יצחק מידם, ומסר אותו בידי רבי שמעון בן יוחאי, שפשט ידו לקבלו, ויהי בבקר כאשר נתעורר רבי יצחק נפל בפיו הפסוק; אֲשֶׁרִי מְשַׁפֵּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְטֵהוּ ה'.

פתרון החלום הוא; להראות לו שהיתה עליו גזרה של סכנת נפשות, ובזכות של צדקה שהחיה נפשות עניים רעבים, התבטלה הגזירה, וניצל מן הצרה, וגם הועילה לו בזה זכות התורה שלמד אצל רבו שמעון בן יוחאי.

ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם

הקב"ה ציוה לתת כופר כשיבא למנותם, כדי שלא יהיה מגפה, וסמוך לכך כתוב בתורה את מעשה עשיית הקטורת, ומסופר בזהר הקדוש ⁴א"ר פנחס פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגשתי את אליהו אמרתי לו; יאמר לי אדוני דבר שיש בו תועלת לאנשים, אמר לי, ברית כרת הקב"ה כשנכנסים לפניו כל אלו המלאכים הממונים להזכיר עונותיו של אדם, שבעת שיזכירו בני אדם את הקרבנות שצוה משה ומשימים לבם ורצונם בהם אז כל המלאכים יזכירו אותו לטוב. ועוד אמר לי אליהו בשעה שיקרה מגפה בבני אדם ברית נכרת וכרוז מועבר על כל צבאות השמים שאם בניו יכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבארץ, ויאמרו ברצון הלב את הענין של קטרת הסמים שהיו להם לישראל יתבטל המגפה מהם.

ומסופר בזהר הקדוש, מעשה שהיה בחכם אחד ושמו רב אחא, שהלך לעיר אחת שנקראה טרשא, ונתארח אצל בעל בית אחד, ובעיר זו פשטה מגפה קשה שבעה ימים רצופים, וכשראו בני העיר את רב אחא כשהוא בא, אמרו זה לזה נלך אצל החכם הזה שבא מחוץ לעיר, ונראה אם יש לו תקנה לצרה זו, הלכו אצלו ואמרו לו; דע רבינו שיש בעיר מגפה זה שבעה ימים, והיא הולכת

4 זהר חא קא.

1 תכירת שספון
2 רמב"ם הל' סמנות עניים כ"י הד
3 זהר חב סא ב

אספרה שמך לאח-

פרשת כי תשא

אינו מועיל כלום, שבהיותם אנשים רעים נגזרה עליהם גזרת המגפה, הלך רב אחא וסיפר הדברים לאנשי העיר והחזיר את כל אנשי העיר בתשובה שלימה, ואז שינה רב אחא שם העיר שהיתה נקראת טרשא וקרא לה מתא מחסיא, היינו עיר הרחמים שריחם הקב"ה על העיר הזאת וביטל ממנה הגזרה הרעה, והטעם ששינה שם העיר כדי שהאנשים יזכרו כל שעה, אותה גזרה רעה שנגזרה עליהם על מעשיהם הרעים, ולא יחזרו לכיסלה עוד.

זָכַר אֶל תְּשֻׁכַּת אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ בַּמִּדְבָּר

מצוות עשה לזכור את מעשה העגל, ויש להתבונן ולהבין, איך יתכן שדור המדבר החביב לפני ה', ועליהם נאמר; זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ פְּלוּלֶיךָ לְכַתֵּךְ אֲחֵרֵי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה, הדור ששמעו את דבר ה', בהר סיני, והגיעו מגדולם ועד קטנם, אנשים נשים וטף, כולם הגיעו לדרגת נבואה, פנים בפנים דבר ה' עמם, וכל אותו הדור ששמעו קולו של הקדוש ב"ה בהר סיני זכו להיות כמלאכי השרת, ולא משלו בהם לא כנים בחייהם, ובמותם לא שלטה בהם רמה ותולעה, איך יתכן שנכשלו בעבירה כזאת גדולה, ועוד כשהם עומדים ושוכנים סביב הר סיני, ועדיין ההר בווער באש של מתן תורה, איך אפשר להבין כזה דבר, ואמנם אמרו חז"ל שבני ישראל לא היו ראויים להיכשל בזה, אלא כדי שילמדו בעלי תשובה שגם על עבירה הכי קשה, אפשר לחזור בתשובה, בכל אופן אין הפירוש שהכריחו אותם משמים לעשות את העבירה חלילה, אלא שלפי מעלתם, היו צריכים לקבל שמירה עליונה, שלא יכשלו בחטא, ומשמים מנעו שמירה זאת והניחו אותם לבחירה, כדי שיהא מכך לימוד לבעלי תשובה, ובכן צריך להבין איך הגיעו לטעות כזאת נוראה.

וַיֵּרָא אֶהָרֹן וַיְבִן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו

אהרן ראה את המצב של בני ישראל, שהוא לא טוב, הנה הצדיק חור בנה של מרים אחותו, שהיה מוכיחם שלא יעשו את העגל, ומה עשו לו, עמדו

ומתגברת, אולי יעשה רבינו איזה עצה לפורענות זו.

אמר להם; נלך לבית הכנסת ונתפלל לפני ה' שיעצור בעד המגפה הזאת, ובעודם הולכים לבית הכנסת הלכו ובאו אנשים וסיפרו שהמגפה הולכת ומתגברת ופלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני גוססים, אמר להם רב אחא מאחר שהפורענות קשה והזמן דוחק, לא נלך להתפלל אלא תעשו כפי שאני מצוה אתכם, בחרו מביניכם ארבעים אנשים מן המובחרים שבכם שאתם מכירים בהם שהם יראי שמים, ואני ביניהם, ונלך לארבע רוחות העיר עשרה אנשים לכל צד, ותאמרו בלב ונפש פטום הקטורת ופרשת הקרבנות, ובעזרת ה' תוסר המגפה, והם הלכו ועשו כן בארבע רוחות העיר עשרה אנשים לכל צד ואמרו פטום הקטורת, שלשה פעמים.

ואחר שעשו כן אמר להם רב אחא, הבדילו כמה אנשים מביניכם וילכו לבתים ששם שוכבים חולים וגם שם יאמרו, וכשיגמרו יאמרו שלשה פעמים פסוקים אלו; והם;

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהָרֹן קַח אֶת-הַמִּחָתָה וְתַן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי ה' הַתֵּל הַנֶּגֶף:

(יב) וַיִּקַּח אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תַּוֹךְ הַקֵּהָל וְהִנֵּה הַתֵּל הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְּטֹרֶת וַיִּכַּף עַל-הָעָם:

(יג) וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגֶּפֶה:

והם הלכו ועשו כדבריו ובטלה המגפה באותו מקום, ואף נתרפאו אותם שהיו קרובים למיתה.

אז שמעו בת קול האומרת למזיקים כדברים האלה, העצרו למעלה ואל תרדו למטה לעשות שום נזק בעיר הזאת, לפי שדין של מעלה אינו שולט בעיר הזאת, כיון שהם ראויים שיבטל, ואחרי כל זה נרדם ר' אחא מרוב חולשה ושמע שאומרים לו בחלומו כשם שביטלת מן העיר את המגפה כן תעשה להחזירם בתשובה שזה בלי זה

אספרה שמך לאח-

פרשת כי תשא

וַיֹּאמֶר מִי לֵה' אֱלֹהֵי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי:

מסופר⁶ על מרן החפץ חיים זכר צדיק לברכה, שפעם ביקר אצלו בחור צעיר, ובעומדו לפניו שאלו החפץ חיים האם הוא כהן או ישראל השיב לו ישראל! אמר לו החפץ חיים אני כהן! חזר החפץ חיים ושאלו היודע אתה מה יוצא מכך שאני כהן ואתה ישראל! ומיד השיב החפץ חיים בעצמו;

לכשיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, יעלו לירושלים וכל אחד מישראל יחפוץ להיכנס לעזרה ולהקריב קרבנות, ולעבוד את עבודות בית המקדש, ובכן כולנו נרוץ אל שערי בית המקדש, וכשנגיע עד השער, יעמדו שוערים ויבדקו את כל הרוצים להיכנס ואז יפרידו בין שנינו, לי יתנו להיכנס פנימה ואילו אתה תידרש להישאר בחוץ, קנאת הנשארים בחוץ תהיה גדולה עד מאד, שהרי הכהנים יזכו לדבר הנכסף לעבוד את עבודת הקודש, ולישראלים לא תנתן רשות לעבודה, המשיך החפץ חיים ושאל; היודע אתה מהו הגורם למצב זה? הבה ואספר לך! לפני כשלושת אלפים שנה עמד משה במדבר וקרא; מי לה? אלי! אבות אבותי נזדרזו לשמע הקריאה והתיצבו לפני משה ואילו אבות אבותיך לא נענו לקריאה, כשכר על היענותם לקריאה זו זכו אבותי במעלת הכהונה, וסיים החפץ חיים את דבריו באומר; לשם מה אני מספר לך את כל זה? היות וכל איש מישראל יש לו רגעים בימי חייו שבהם הוא שומע קול פנימי המכריז ואומר; מי לה? אלי! כאשר תשמע קריאה זו ביום מן הימים מהדהדת בלבך פנימה, חושה אל תעמוד! אל תחזור על השגיאה של אבותיך אשר הפסידו לנצח דבר נפלא שיכלו להשיג בקלות אילו נענו לקריאה, אלא רוץ מיד לקול הקריאה לבל תחמיץ את ההזדמנות

עליו והרגוהו, והאמת שלעצם הענין לא הפחיד אותו אם יהרגו גם אותו, אם לא יתרצה להם, כי הרי עבודה זרה הוא אחד משלשה עברות שהן ייהרג ואל יעבור, ובוודאי אהרן חי כל ימיו על קידוש ה' וכל ימיו היה מצפה לקיים את הכתוב; ובכל נפשך, שפירשו חז"ל אפילו נוטל את נפשך, אלא שאהרן עשה חשבון פשוט, שאם חלילה יעמוד נגדם ויהרגו אותו, הרי יהיה כאן מחלוקת נוראה, שהרי בוודאי יהיו אנשים שירצו להתנקם, והם בוודאי ילחמו הלאה, ואם יהיה חרב איש ברעהו, אפילו אם משה יבא מחר, לא יוכל להשפיע כלום, כי כשיש מחלוקת גם משה רבינו לא יועיל, לכן העדיף אהרן להתרצות להם ולעשות את העגל, ואז גם הצדיקים ישימו יד לפה וישתקו מפני כבודו, שהרי יבינו שבוודאי טמון כאן משהו שהם לא מבינים, ובכן העדיף אהרן להיראות כאילו הוא מסכים שיעבדו עבודה זרה למען לא יתרבה מחלוקת בישראל, כי כשיהיה שלום ביניהם, ויבא משה מחר, הרי ברגע אחת יבער את הרע מקרבם, וכפי שבאמת היה שמשה עמד נגד כולם וטחן את העגל עד אשר דק, ואין פוצה פה ומצפצף, ובזכות מסירות נפש של אהרן, נבחר להיות כהן גדול.

וַיֵּרָא הָעַם כִּי-בֹשֶׁשׁ מִשֶּׁה לָרֹדֶת מִן-הָהָר

סיבת⁷ טעותם של בניי בעשיית העגל, לא הייתה בסיבת איחורו של משה בלבד, אלא שמיום שקבלו את התורה וכפה עליהם ההר כגיגית, הוגבה אז ההר למעלה והיה עומד ותלוי באויר ברפיון, וכל ארבעים יום שהיה משה רבינו בשמים, כדי לקבל את הלוחות, נחשב גם כן המשך של קבלת התורה, ולכן כל הארבעים יום היה ההר תלוי ומוגבה למעלה, שאם לא יקבלו את התורה, יכפה עליהם ההר כגיגית, וכעת שקיבל משה את הלוחות בידיו, כבר נגמר קבלת התורה, ולא היו יכולים לחזור בהם, ואז חזר ההר וירד למקומו כבתחילה, נמצא שההר חזר למקומו ביום המ', אבל משה לא ירד עדיין עד למחר, וזה שאמר הכתוב וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר דהיינו שהוא מתאחר לרדת יותר מן ההר שההר כבר ירד למטה למקומו ומשה עדיין לא ירד.

8 חפץ חיים על התורה

6 חתם סופר. הובא בליקוטי חבר בן חיים ח"ב כ' כי תשא.
7 אסרי שפיר לר' שלמה קליגור